

UNIVERZITET SINGIDUNUM

Departman za posleddiplomske studije

Danijelova 32, Beograd

VEĆU DEPARTMANA ZA POSLEDIPLOMSKE STUDIJE

Odlukom Departmana za posleddiplomske studije od 10.06.2014. izabrani smo za članove Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidata **GORANA ĆORIĆA** pod nazivom: **“Uticaj bankarstva u Srbiji na privredni razvoj od osnivanja prvih banaka do savremenog bankarstva”** o čemu podnosimo sledeći

IZVEŠTAJ

o urađenoj doktorskoj disertaciji

1. Osnovni podaci o kandidatu i doktorskoj disertaciji

BIOGRAFIJA:

Goran Ćorić rođen je u Beogradu 14.07.1972. godine, gde je završio dosadašnje obrazovanje,

Nivo obrazovanja	Obrazovna institucija/godina
Srednje obrazovanje	II Ekonomskaškola Beograd
Više obrazovanje	Višaposlovnaškola, Beograd, 1995. Zvanje: Ekomomista za poslovnefinansija, računovodstvaibankarstva
Visokoobrazovanje	Fakultet za poslovnestudije, Beograd, 2001. Zvanje: Diplomiraniekonomista u oblastiizvršnogupravljanja
Postdiplomske master studije	UniverzitetSingidunum, Beograd, 2009. Zvanje: Diplomiraniekonomista, master izoblastifinansijaibankarstva (prosečna ocean: 9,38)
Doktorske studije:	Univerzitet Singidunum, Beograd, oblast: Ekonomske nauke, finansije I bankarstvo, (u toku)

Zaposlen je u Raiffeissen banci.

Mr. Goran Ćorić, je objavio 12 naučnih radova u naučnim časopisima i na međunarodim konferencijama od čega su 2 rada u kategoriji M24 i to:

1. Miroslav Miškić, Goran Ćorić, Danijela Vukosavljević. (2017), BUILDING FINANCIAL AND INSURANCE RESILIENCE IN THE CONTEXT OF CLIMATE CHANGE, Economics of Agriculture ISSN 0352-3462, COBISS.SR-ID 27671, No. 3/2017, p.1019-1035

<http://www.bsaae.bg.ac.rs/images/Ekonomika%20kompletna/2017/EP%203%202017%20lq.pdf>

2. Milan Beslač, Ćorić Goran. (2017). FINANCIAL AND PRODUCTION ASPECTS OF GENETICALLY MODIFIED ORGANISMS, Ekonomika poljoprivrede br 4/2017, str. 1583-1595. ISSN 0352-3462

<http://www.bsaae.bg.ac.rs/images/Ekonomika%20kompletna/2017/EP%204%202017lq.pdf>

Pored ova 2 rada u kategoriji M24, kandidat je objavio i sledeće radove

Saopštenje sameđunarodnog skupa štampano u celini	M33
<ol style="list-style-type: none">1. Zoran Jović, Goran Ćorić, Igor Pejović. (2016). Challenges of modern electronic banking, III Međunarodna naučna konferencija, Univerzitet Singidunum, Sinteza 2016, Informacioni komunikacioni tehnologijama različitih vidova elektronskog poslovanja, Singidunum University, Zbornik radova ISBN: 978-86-7912-628-3, str. 442 – 447. Raspoloživona: http://portal.sinteza.singidunum.ac.rs/Media/files/2016/Sinteza-2016.pdf	M33
<ol style="list-style-type: none">2. Goran Ćorić (2016). Ekonomске posledice migracije prouzrokovane prirodnim katastrofama u SAD u 21. Veku, IV Međunarodna naučna skup, Evropski univerzitet Brčko, 25.03.2016. Migracije u XXI vijeku - uzroci i posledice, Zbornik radova, UDK 314.15:504.12"20, str. 119-128 Raspoloživona: https://eubd.edu.ba/02-ID/021-Zbornik2016-1.pdf	M33
<ol style="list-style-type: none">3. Goran Ćorić, Zoran Jović. (2015). Primenjena informatika i obrazovanje, XVI Međunarodna naučna skup "Sinergija 2015" - Informatička ekonomija, izazovi i šanse za buduću razvoj Republike Srpske, Bijeljina 19.11.2015, Zbornik radova, str. 82-86. Raspoloživona: http://naučniskup.sinergija.edu.ba/wp-content/uploads/2017/02/Zbornik-2015.pdf DOI: 10.7251/ZRSNG1501083C	M33
<ol style="list-style-type: none">4. Goran Ćorić. (2015). Poplave u Srbiji: nedovoljna prevencija - preskupasanacija, III Međunarodna naučna skup, Evropski univerzitet Brčko, Katastrofe prevencija i saniranje posledica, Zbornik radova ISBN 978-99955-99-00-3. str. 496-508. Raspoloživona: https://eubd.edu.ba/02-ID/021-Zbornik2015-1.pdf	M33
<ol style="list-style-type: none">5. Dragan Tančić, Goran Ćorić. (2014). Definisane korupcije u postojećem naučnom fondu i shvatanje njenih medija o korupciji u Evropskoj uniji, II Međunarodna naučna skup, Evropski univerzitet Brčko, 2014, Pravo i izazovi XXI vijeka – Korupcija, Zbornik radova I tom, UDK 343.352(4-672EU), ISBN 978-99955-806-0-5, COBISS.RS-ID 4184600 str. 113-120. Raspoloživona: https://eubd.edu.ba/02-ID/021-Zbornik2014-1.pdf	M33
<ol style="list-style-type: none">6. Zoran Jović, Goran Ćorić (2013). Elektronsko poslovanje kao uslov kvaliteta bankarskog poslovanja, XII Međunarodna naučna skup "Sinergija 2013" - Kvalitet - put u Evropu, Bijeljina 29.03.2013.- Zbornik radova, str. 448-456. Raspoloživona:	M33

http://naucniskup.sinergija.edu.ba/wp-content/uploads/2017/02/Zbornik-2013-1.pdf	
7. Zoran Jović, Goran Ćorić. (2014). Bezbednostelektronskogposlovanja u bankarstvu, XV Međunarodninaučniskup "Sinergija 2014" - Privrednikriminalitetisavremenoposlovanje, Bijeljina 17.12.2014. /6. Rad u delu: Ekonomija Raspoloživona: http://naucniskup.sinergija.edu.ba/wp-content/uploads/2017/02/Zbornik-2014.pdf	M33
Monografska bibliografska publikacijaili monografska studija	M43
1. Dragan Tančić, Goran Ćorić (2013). BankarskiiustavnirazvojSrbije od 1804 do 1914, Institut za Srpskukulturu, 2013, Beograd: Student. - 313 str: graf. prikazi, tabele, 25 cm, ISBN 978-86-89149-02-9, tiraž 300. ISBN 978-86-89149-02-9; COBISS.SR-ID 204105484	M43
Rad u vodećem časopisu nacionalnog značaja	M51
1. Miroslav Miškić, Goran Ćorić, Danijela Vukosavljević.(2018). Disaster Risk Monitoring in Risk Management Policy, Vojnodelo, Br. 1/2018. Str. 156-170. ISSN 0042-8426 Raspoloživona. http://odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/anhiva/VD_2018-1/70-2018-1-00-FullPDF.pdf	M51
2. Miskic Miroslav, Coric Goran, Beslac Milan. (2017). Risk management of floods by insurance companies and banks, Ecologica Br.88/2017. ISSN 0354 – 3285 COBISS.SR – ID 80263175 , str.850-856. Raspoloživona: http://www.ecologica.org.rs/wp-content/uploads/2018/01/SADRZAJ-ECOLOGICA-BROJ-88-2017..pdf	M51

Doktorska disertacija kandidata Gorana Ćorića je urađena na ukupno 277 strana, od čega 38 strana čine prilog i spisak literature. 335 bibliografskih jedinica referencirano u Harvard stilu referenciranja i 33 elektornska izvora literature. Sadržaj rada predstavljen je na 271 stranice, a ilustrovan putem 149 tabela, 5 dijagrama, 137 grafikona i 1 slike.

Doktorska disertacija kandidata Gorana Ćorića je bila podvrgnuta proveri softverom za ustanovljavanje preklapanja/plagijarizma (iThenticatePlagiarismDetection Software). Ukupan procentualni iznos zapaženih preklapanja iznosi 1% disertacije.

2. Predmet i cilj istraživanja

Predmet ovog rada jeste razvoj bankarstva u Srbiji kaoi njegovog uticaja na privredni razvoj, kroz različite, ali srodne celine koje se nadovezuju jedna na drugu, stvarajući tako celokupnu sliku podsticajne finansijske,odnosno kreditne delatnosti bankarstva. Predmet istraživanja ovog rada jeste doprinos bankarstva u Srbiji razvoju privrede kroz različite periode razvoja ovog sektora. U tom smislu su određeni i ciljevi istraživanja.

Cilj istraživanja je proučavanje pristupa privrede finansijama na finansijskom tržištu Srbije od samih početaka razvoja bankatstva do danas i prikaz značaja bankarskog sektora kao suštinskog faktora finansijskog sistema države, kao podsticajnog činioca poslovanja privrede.

Posebni ciljevi istraživanja su:

- Izučavanje istorijskog razvoja banaka kao finansijskih institucija tokom skoro dva veka, njihovih oblika, poslovanja, upravljanja, stabilnosti i transformacija kroz razvojne periode, sa fokusom na preobražaj sistema nakon devedesetih, prolazak sistema kroz svetsku ekonomsku krizu 2008. i stanje nakon nje;
- Izučavanje ekonomskog i pravnog okvira za razvoj banaka i privrede, kao i šire monetarne i kreditne politike, kao i koordinacije sa relevantnim međunarodnim propisima i trendovima razvoja;
- Stanje, struktura i potrebe privrede za finansijama, investicijama i kvalitetom finansijske podrške njenog opstanka i razvoja u određenim periodima ekonomskih, finansijskih i državnih previranja, krize, konsolidacije i prosperiteta;
- Uticaj savremenih digitalnih tehnologija na razvoj finansijskog sektora Srbije, unapređenje pristupa finansijskim uslugama, podizanje kvaliteta zadovoljavanja sredstava raspoloživih za razvoj privrede, i transformacija srpskih banaka i njihove ponude na tržištu Srbije;
- Ispitivanje stavova privrednika i banaka o pristupu finansijskim uslugama i proizvodima, prvenstveno kreditima u Srbiji, u poređenju sa zemljama Jugoistočne i Centralne Evrope, i kvalitativni rezultati ocene doprinosa banaka i njihovih mogućnosti u oblasti privrednog razvoja;
- Istraživanje bogate građe, studija i podataka o ovom sektoru sa aspekta interesovanja međunarodne naučne i stručne zajednice,

3. Hipotetički okvir istraživanja

Na osnovu ciljeva rada proizilazi sledeći hipotetički okvir koji se sastoji od generalne hipoteze i posebnih hipoteza.

Generalna hipoteza:

H0 = Bankarski krediti u posmatranom periodu pozitivno su uticali na razvoj privrede u Srbiji

Posebne hipoteze:

H1 = Obim dostupnih izvora finansiranja preduzeća (bankarskih kredita) značajno je uticao na poslovanje preduzeća u Srbiji.

H2 = Uslovi finansiranja preduzeća značajno su uticali na nivo poslovanja preduzeća u Srbiji.

Takođe je postavljena i grupa pomoćnih hipoteza, koje treba da upute na šire, posredne uticaje makroambijenta zemlje i njegovih rizika po razvoj samog bankarstva, kao i na razvoj privrede u Srbiji. Ovde su prvenstveno uključene sledeće tvrdnje:

H3 = Rizik zemlje značajno je uticao na razvoj bankarstva u Srbiji u posmatranom periodu.

H4 = Razvijenost finansijskog tržišta Srbije uticala je na dostupnost i visinu sredstava raspoloživih za finansiranje privrede.

4. Metodologija istraživanja

Prilikom izrade doktorske disertacije, primenjene su različite naučne metode koje omogućuju validno ostvarenje naučnog i društvenog cilja istraživanja.

U radu se koristi više naučnih metoda zavisno od celine istraživanja i sadržaja poglavlja. Doktorska disertacija zasnovana je na desk istraživanju, analizi i sintezi bogate stručne i naučne savremene literature iz zemlje i sveta (knjiga, članaka, naučnih radova, saopštenja i drugih dokumenata). Primenjene su sledeće naučne metode:

Deskriptivnom metodom je urađen teorijski deo u kome su izloženi pojmovi vezani za kredit i kreditno poslovanje banke, kao i teorije novca i finansija. Na osnovu prikupljenih podataka, a prema određenim kriterijumima, urađena je sistematizacija svih vrsta kredita. Prikupljanje podataka obavljeno je u okviru kabinetskog, ali i terenskog istraživanja. Teorijski deo obiluje informacijama, saznanjima i definicijama drugih autora, koji su na adekvatan način citirani. Metoda teorijske analize posebno je korišćena u delovima koji se bave istorijom srpskog bankarstva kroz dva veka.

Induktivna metoda; deduktivna metoda; logičko istraživanje i komparativna metoda korišćene su za poređenje privrednog razvoja, kreditne aktivnosti, kvaliteta finansijskih tržišta i institucija, i digitalizacije ubankarstvu sa drugim zemljama.

U delu rada koji se odnosi na empirijsko istraživanje stavova preduzeća u Srbiji 2017. godine, korišćen su metode terenskog anketiranja i intervjuisanja putem upitnika. Obrada rezultata dobijenih empirijskim statističkim istraživanjem realizovana je u skladu sa sledećim matematičkim i statističkim metodama:

- Kronbahov koeficijent Alfa određuje pouzdanost varijabli formiranog modela osnovu preporuka za identifikaciju faktorskih opterećenja i na osnovu pravila i smernica interne konzistencije. Varijable izvora finansiranja preduzeća, uslova finansiranja preduzeća i poslovnih prihoda preduzeća predstavljaju prihvatljivu konzistenciju u ovom radu;
- Korelaciona analiza ispituje uzajamnu povezanost između pojava, u ovom slučaju izvora finansiranja, uslova finansiranja i poslovnih prihoda preduzeća;
- Regresiona analiza se koristi da proceni vezu između nezavisne i zavisne varijable (promenljive), u ovom radu- između izvora finansiranja i uslova finansiranja preduzeća

prema poslovnim prihodima preduzeća. Regresija prevazilazi korelacionu analizu dodavanjem predikcije;

- ANOVA test je korišćen za poređenje dve grupe varijabli, odnosno varijabiliteta između nezavisnih varijabli izvora finansiranja i uslova finansiranja i zavisne varijable poslovni prihodi preduzeća, za zaključivanje na linearnim modelima unutar grupe ispitanika;
- Višestruka linearna korelaciona i regresiona analiza – koja u ovom radu prikazuje uticaj više nezavisnih varijabli - grupa (izvora finansiranja i uslova finansiranja) na zavisnu varijablu (poslovni prihodi preduzeća). Višestrukom linearnom korelacionom i regresionom analizom na osnovu uzoraka predviđa se posledica;
- Prikupljeni podaci obrađeni su i prikazani tekstualno, tabelarno i grafički. Od statističkih softvera korišćen je SAS JMP V.13, a za kontrolu dobijenih podataka softveri IBM SPSS statistics V.25 i MICROSOFT Office Excel 365, Access i grafička obrada podataka koja služi pri obradi i prezentovanju prikupljenih podataka empirijskog istraživanja.

5. Kratak prikaz sadržaja doktorske disertacije

Rad se sastoji iz 6 poglavlja i zaključaka.

U prvom poglavlju obrađeni su predmet i cilj istraživanja, naučne hipoteze i zadaci istraživanja, metodologija koja se koristi u obradi rezultata kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja navedenih u radu, naučni doprinos rada, i sama struktura rada prezentovani.

U Drugom poglavlju se obrađuje teorijski okvir istraživanja, sa pregledom ekonomskih i finansijskih teorija relevantnih za razvoj finansijskih tržišta, institucija, novca i bankarstva.

Treće poglavlje, kao jedno od centralnih i najobimnijih poglavlja u radu, bavi se istorijskim razvojem bankarstva u Srbiji od samih početaka do danas (kao poslednja godina obrade podataka za ovo poglavlje rada uzeta je 2017.).

Četvrto poglavlje se bavi novim digitalnim tehnologijama i njihovim uticajem na savremeni razvoj bankarstva, Fintech kompanijama kao novim konkurentima na tržištu finansijskih usluga, platform tehnologijama koje koriste ekosisteme kao nov način organizacije savremenih banaka. Shodno ovim trendovima prezentuju se tehnološki imperativi razvoja bankarstva. Prikazan je razvoj mobilnog bankarstva u Srbiji, vidovi implementacije i razvoj novih tehnologija.

Peto poglavlje se bavi karakteristikama finansijskog tržišta u Srbiji. Prezentuju se finansijske institucije u Srbiji, prvenstveno banake kao osnovne institucije, koje se razmatraju u radu u okviru relevantnih pristupa razvoju ovog sektora s jedne i uticaja banaka na razvoj privrede, s druge strane. Zatim se obrađuju druge institucije - pružaoci finansijskih i nefinansijskih usluga na finansijskom tržištu Srbije poput: osiguranja, berze, finansijskog lizinga, dobrovoljnih penzionih fondova, faktoringa, investicionih fondova i fondova rizičnog kapitala. Obrađuju se i

izvori finansiranja privrede, karakteristike same privrede i njene investicije, kao i ponuda i tražnja za kreditima na finansijskom tržištu Srbije.

Šesto poglavlje prezentuje rezultate empirijskog istraživanja. Originalno empirijskoistraživanje stavova predstavnika 238 preduzeća (najvećim delom iz privatnog sektora) o visini, uslovima dobijanja bankarskih kredita i njihovom uticaju na prihode privrede u 2017. godini urađeno je sa namerom da se ispita osnovna pomoćna hipoteza rada. Valorizacija naučnih hipoteza i diskusija rezultata istraživanja prikazana je u delu Diskusije.

Sedmo poglavlje čine zaključci, ograničenja u istraživanju na koja se naišlo, kao i moguća nova istraživanja koja iz rada proizlaze su prikazana u ovom poglavlju.

Iz oblasti istraživanja ovog rada za potrebe elaboracije teze konsultovana je savremena naučna i stručna literatura, radovi istoričara, prikazi studije međunarodnih organizacija, instituta, statistike, Narodne banke Srbije, te je 335 bibliografskih jedinica referencirano u Harvard stilu referenciranja i 33 elektronska izvora literature.

Sadržaj rada predstavljen je na 271 stranice, a ilustrovan putem 149 tabela, 5 dijagrama, 137 grafikona i 1 slike.

U prilogima rada dati su: primerak upitnika za empirijsko istraživanje stavova preduzeća i spisak tabela i grafikona.

6. Postignuti rezultati i naučni doprinos doktorske disertacije

U radu je istražen kvalitet pristupa privrede finansiranju i uticajem na njeno poslovanje od osnivanja prvih banaka do savremenog bankarstva. Tema koju rad obrađuje je aktuelna, jer na razumljiv način prikazuje uslove ponude finansijskih sredstava, složenost odnosa na finansijskom tržištu kao sadejstvo istorijskih uslova razvoja samih banaka, rizika finansijskog i privrednog sistema zemlje i uticaja kretanja na svetskom tržištu.

Značaj ovog rada je višestruk. Na jednom mestu, sažeto se u istraživanju prikazuje istorijat bankarstva i počeci razvoja štedionica i štednih zavoda u Srbiji, sve do savremenih ekosistema u tom sektoru. Značajna je i obrada pitanja kredita: podela kredita zasnovana na domaćim i stranim kriterijumima, kreditna politika i proces odobravanja kredita. Rad sažima bitne činjenice i saznanja na pomenute teme, te njegov teorijski deo predstavlja spoj bankarstva, makroekonomije i finansija.

Rad predstavlja i doprinos istorijskog razvoja bankarstva u Srbiji sa analizom pojedinih karakterističnih proizvoda vezanih za određene faze razvoja države i uticaj koji je bankarstvo imalo na privredni razvoj u pojedinim periodima. Pritome je od značaja i to što je prikupljena i sistematizovana sva postojeća literatura koja se bavi ovom tematikom. U periodima za koje ne postoji dovoljno podataka da bi se vršile kvantitativne analize, primenjena je deskriptivna metoda, dok je za savremeno bankarstvo u značajnoj meri korišćena kvantitativna analiza.

7. Mišljenje i predlog Komisije o doktorskoj disertaciji

Na osnovu svega izloženog Komisija je mišljenja da doktorska disertacija kandidata Gorana Ćorića po svojoj temi, pristupu, strukturi i sadržaju rada, kvalitetu i načinu izlaganja, metodologiji istraživanja, načinu korišćenja literature, relevantnosti i kvalitetu sprovedenog istraživanja i donetim zaključcima zadovoljava kriterijume zahtevane za doktorsku disertaciju, te se može prihvatiti kao podobna za javnu odbranu.

Sagledavajući ukupnu ocenu doktorske disertacije kandidata Gorana Ćorića pod nazivom “**Utica**
bankarstva u Srbiji na privredni razvoj od osnivanja prvih banaka do savremenog
bankarstva” predlažemo Veću departmana za posle diplomске studije i Senatu Univerziteta Singidunum da prihvati napred navedenu doktorsku disertaciju i odobri njenu javnu odbranu.

Beograd, oktobar 2019.

Komisija:

Prof. dr Zoran Jeremić, mentor

Prof. dr Lidija Barjaktarović, član

Prof. dr Nikola Makojević, član

1. Misija i predlog Komisije o doktorskoj disertaciji

Na osnovu svega izlozenog Komisija je misljenja da doktorska disertacija kandidata Gorana Čolca po svojoj temi, pristupu, strukturi i sadržaju zadovoljava kriterijume i način izlaganja metodološki ispravno, način korišćenja literature, izvrsnošću i kvalitetu izvođenih zaključaka i donetim eksperimentalnim rezultatima zaslužuje zahtevane za doktorsku disertaciju, te se može prihvatiti kao podbaza za javnu odbranu.

U skladu sa zakonom o oceni doktorske disertacije kandidata Gorana Čolca pod nazivom "Uloga bakterija u Srbiji na privredni razvoj od osnivanja prvih banaka do razvoja "bakterijske" proizvodnje u veći deo države sa postdiplomskim studijama i osnivanjem Univerziteta" predlaže se prihvatiti rad kao nastavu doktorsku disertaciju i odobriti njemu javnu odbranu.

Beograd, oktobar 2019.

Komisija:

Prof. dr. Vukobrat Jovanović, predsednik

Prof. dr. Vukobrat Jovanović, član

Prof. dr. Vukobrat Jovanović, član